

ŠUMA I DRVEĆE U LATINSKIM SREDNJOVJEKOVNIM DOKUMENTIMA: PRIMJER MOSLAVAČKOG KRAJA

FOREST AND TREES IN LATIN MEDIEVAL DOCUMENTS: CASE STUDY OF MOSLAVINA REGION

Silvija Pisk

Odsjek za povijest
Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu
Ivana Lučića 3
HR, 10000 Zagreb
spisk@ffzg.hr

Primljeno / Received: 23. 2. 2008.

Prihvaćeno / Accepted: 22. 10. 2008.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

Prethodno Report

Preliminary communication

UDK/UDC: 930.2:630 (497.5-3 Moslavina) (091) "12/13"

Sažetak

Analizom srednjovjekovnih isprava od sredine 13. do sredine 14. stoljeća na području današnje Moslavine ustanovila sam da su uz vodene tokove, utvrde i putove, šuma i drveće bili bitno sredstvo raspoznavanja pri određivanju granica posjeda. Drveće je zapisivano na različite načine, a postojalo je i nekoliko inačica imena (latinska, mađarska i slavenska). Prevladavali su mađarski nazivi stabala, vjerojatno zbog ugarskog podrijetla zapisivača.

Ključne riječi: šuma, drveće, međa, izvori, srednji vijek, Moslavina, Garić, Gračenica

Key words: Forest, trees, boundary, sources, Middle Ages, Moslavina, Garić, Gračenica

Uvod

Na većem dijelu današnjega moslavačkog kraja prostirali su se srednjovjekovni komitati Garić i Gračenica te posjed Moslavina.¹ Garić, Gračenica i Moslavina susjedna su područja čiji je razvoj moguće pratiti u izvorima od sredine 12. stoljeća nadalje.² Obuhvaćali su teritorij oko Moslavačke gore, između rijeka Česme, Ilove i Lonje te potoka Sredske, a sredinom 13. stoljeća granice su se protezale čak i preko tih rijeka (do Toplice, Pakre i Save).³

Tema ovog rada su šuma i vrste drveća moslavačkog kraja u srednjem vijeku. Nažalost, ova tema nije česti predmet istraživanja u hrvatskoj historiografiji. Jedina pomoć bili su članak

¹ Na području današnje Moslavine nalazila se i srednjovjekovna Čazma, ali ona je geografski izdvojena iz područja Moslavačke gore pa nije predmet ovog istraživanja.

² Broj izvora raste sa stoljećem. Slična je situacija i u Mađarskoj. Iz 13. stoljeća sačuvano je 10.000, a iz razdoblja od 1301. do 1526. godine oko 300.000 dokumenata.; Pál Engel, *The Realm of St Stephen, a History of Medieval Hungary, 895-1526*, London, New York: I. B. Tauris 2001., XIV.

³ Za detaljnije obrazloženje granica vidi: Silvija Pisk, *Topografija Garića, Gračenice i Moslavine*, Zagreb, 2007. (magistarski rad).

Laszla Hadrovicsa o mađarskim elementima u srednjovjekovnom latinitetu i Akademijin leksikon srednjovjekovnog latiniteta.⁴

Rad se temelji na analizi dokumenata od sredine 13. do sredine 14. stoljeća, objavljenih u Diplomatičkom zborniku.⁵ To su darovnice, tužbe, žalbe, izvještaji, kupoprodajni ugovori i isprave o reambulaciji posjeda. U njima su često detaljno opisane granice. Iako se danas pri opisu međa, tj. ubikaciji posjeda brojno drveće uopće ne koristi, srednji vijek koristi najčešće različito drveće kao granični orijentir. Temeljem tih opisa međa može se ustanoviti da je proučavano područje bilo bogato šumom te koje su vrste drveća rasle u tim šumama.

Posebno su brojni izvori za Garić i Gračenicu, koji pružaju dosta podataka. Srednjovjekovni dokumenti kojima sam se služila isprave su različite provenijencije. Velik broj isprava potječe iz kancelarije Čazmanskog kaptola.⁶ Brojni dokumenti koje sam koristila, vezani su uz pavlinski samostan Blažene Djevice Marije na Moslavačkoj gori, koji je na kartama označen toponimom Bela crkva.⁷ Dio podataka dolazi i iz dokumenata ugarske provenijencije.

Šuma i drveće u srednjovjekovnom latinskom dokumentu

Pri prodaji, zamjeni, darovanju zemlje ili reambulaciji posjeda, pogotovo u ispravama 13. i 14. stoljeća, nakon navođenja zainteresiranih stranaka i uvjeta ugovora opisuju se međe posjeda na koji se ugovor odnosi. U opisu međa mogu se razlikovati topografske oznake (ceste, naselja i crkve), geografske oznake (vodeni tokovi, brda i udoline), susjedne zemlje te različita flora.

Ceste, označene kao *via*, *strata*, *magna via* i *antiqua via*, prožimale su cijelo proučavano područje.⁸ Geografski nazivi odnose se na rijeke i potoke te planine, brda i udoline.⁹ Velike rijeke proučavanog područja su Sava, Česma, Lonja i Ilova, a Moslavačka gora bila je puna

⁴ Laszlo Hadrovics, Mađarski elementi u srednjovjekovnom latinitetu Hrvatske, *Starine* 54 (1969.), 5 - 16; Marko Kostrenčić, *Lexicon latinitatis medii aevi Iugoslaviae*, Zagreb, JAZU, sv. 1. - 7., 1969. - 1978.

⁵ Tadija Smičiklas, *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. 5. - 10., Zagreb, 1907. - 1912.; dalje CD.

⁶ Čazmanski kaptol je ujedno bio i *locus credibilis* ovog područja, a u Čazmi su se iznosile sve pritužbe i žalbe. Predstavnici Kaptola izlazili su na teren po naredbi bana, župana, kralja ili kraljice te ispitali točnost optužbi i vršili reambulaciju posjeda. Pred Kaptolom su se sklapali kupoprodajni ugovori, mirilo se, darovalo, zalagalo, svjedočilo u parnicama, a Kaptol je pozivao i na sud. U 14. stoljeću posebno je često bilo prepisivanje isprava. U svrhu očuvanja starih prava ili vlasništva nekog posjeda, Kaptol je na zahtjev prepisivao i čuvao stare isprave; Ante Gulin, *Hrvatski srednjovjekovni kaptoli*, Zagreb, Golden marketing, 2001.

⁷ Isprave ovog samostana čuvaju se u Hrvatskom državnom arhivu unutar građe pavlinskih samostana u zbirci *Acta conventus paulinorum de Garich*. Zbirka sadrži 544 dokumenta od 1256. do 1520. te dvije isprave iz 1745. i 1746. godine, koje se odnose na nastojanja da se ponovno uspostavi ovaj samostan. Isprave su raspoređene kronološki u osam fascikala. Isprave od 1256. do 1399. godine objavljene su u *Diplomatičkom zborniku*.

⁸ Koliki je udio starih rimskih cesta i može li se poistovjetiti *magna via* s rimskom cestom, nije poznato jer nikada nije provedeno istraživanje o rimskim cestama ovog prostora. O cestama je pisala Lovorka Čoralić u knjizi *Put, putnici, putovanja*, Zagreb, AGM, 1997, ali autorica se nije pobliže osvrnula na ceste ovog područja.

⁹ Brda i udoline su rjeđe imenovani, iako ima i takvih slučajeva (udoline Lypovycha, Suhodol i Himelina). No, oni nisu ostali zabilježeni u današnjim toponimima. Od naziva planina poznato je da je Garić staro ime Moslavačke gore. Više u: Silvija Pisk, *Topografija Garića, Gračenice i Moslavine*, Zagreb, 2007. (magistarski rad).

potoka i potočića.¹⁰ Međe su katkad određene i susjednim zemljama, ali najčešće su ipak bile označavane drvećem, raznim biljkama i grmovima.

Izvori za moslavački kraj svjedoče da je proučavano područje bilo bogato šumom. Osim što se šume navode kao dio vlasništva, spominje ih se i u opisu međa. Međa prolazi šumom ili se dotiče ruba šume (*iuxta silvam, in silva, intrat silvam et per silvam*).¹¹ Uglavnom šume ne nose imena, ali u jednom se slučaju spominje šuma zvana Ravna (...*ad silvam que Ravna vocatur*...).¹² Također se osim »obične« šume spominju i velike šume (*magna silva*).¹³

Najčešće su ipak međe označavane drvećem, raznim biljkama i grmovima. Većina je granica išla do nekog drveta ili grma, ili je, pak, međa bila obilježena križem kod drveta ili je bila ispod njega.¹⁴ Katkad i drveće nosi neke karakteristike (osim što je obilježeno križem), npr. spominje se veliki hrast kod kojega je međa.¹⁵

Na temelju brojnih opisa međa u moslavačkom kraju u srednjem vijeku, razlikuju se sljedeće vrste stabala:¹⁶ *alma, almafa* - jabuka, *berekenefa, berekunafa, berekuefa* - brekinja, vrsta oskoruše; *bik, byk, bykfa, bikfa, bickfa, buzfa* - bukva; *cerasi, cherasy, cheresne, cheresnfa, cheresnafa, cerasorum, cheresnefa* - trešnja; *curtuel, kurtelfa, kurtuelfa, curtuelfa, kyrtulfa* - kruška; *egurfa, egur* - joha; *gemelchenfa* - plodonosni grm; *gertan, gartan, gertanfa, gertean, gyrtean, gertean, gerteani, gertianfa, girtianfa, gerthanfa, gyrtanfa* - grab; *gyofa* - orah; *harasth, haraszt, harost, harast, horostfa, horoztfa, harasthfa, horozthfa, harozth, horoztfa* - hrast; *haas, has, hasfa* - lipa; *ihor, iohor* - javor; *ilicis* - cer; *klenfa, clenfa* - klen; *korus, keurus* - jasen; *monoroufa, munuroufa, munuroufa* - lješnjak; *nucus* - orah; *nyrfa, nyarfa, nirfa, narfa* - jablan; *pirus* - kruška; *pomum* - jabuka; *scil, scilfa, scyl, zyl, zilfa, scylfa* - brijest; *tul, tulgfa, tulf* - hrast; *viminis* - grmlje; *yarfa* - javor.

Riječi slavenskoga porijekla:¹⁷

harasth, haraszt, harost, harast, horostfa, horoztfa, harasthfa, horozthfa, harozth, horoztfa - hrast; *klenfa, clenfa* - klen; *yarfa* - javor

Riječi latinskoga porijekla:¹⁸

ilicis - cer; *nucus* - orah; *pirus* - kruška; *pomum* - jabuka

¹⁰ Jedna od specifičnosti označavanja vodenih tokova u proučenim izvorima je usporedno korištenje latinskih i hrvatskih izraza. Naime, imenica potok pojavljuje se u različitim oblicima (*per potok, descendit ad potok, in fluuium*), a ima čak i primjera gdje je uklopljena u samo ime potoka (*in paruam Gresenchepataka*; CD 18, 513); Više u: Silvija Pisk, *Topografija Garića, Gračnice i Moslavine*, Zagreb, 2007. (magistarski rad).

¹¹ CD sv. 5 - 10.

¹² CD 5, 281.

¹³ »...ibique intrat magnam silvam et per medium silue...«, CD 5, 27; »...vadit in magna silva...«, CD 5, 41.; »...ad magnam silvam communem...«, CD 5, 55. Za detaljnije obrazloženje smještaja vidi: Silvija Pisk, *Topografija Garića, Gračnice i Moslavine*, Zagreb, 2007. (magistarski rad).

¹⁴ »...ad duas arbores ihor et has crucesignatas...«, CD 5, 349.

¹⁵ »...ad magnam arborem tulf, sub qua est meta...«, CD 5, 33.

¹⁶ CD sv. 5 - 10.; Osim vrsta drveća, navodim i različite načine zapisivanja pojedinog drveća.

¹⁷ Marko Kostrenčić, *Lexicon latinitatis medii aevi iugoslaviae*, Zagreb, JAZU, sv. 7., 1978., 1345 - 1350.

¹⁸ Marko Kostrenčić, *Lexicon latinitatis medii aevi iugoslaviae*, Zagreb, JAZU, sv. 1. - 7., 1978.

Riječi mađarskoga porijekla:¹⁹

alma, almafa - jabuka; *berekenefa, berekunafa, berekuefa* - brekinja, vrsta oskoruše; *bik, byk, bykfa, bikfa, bickfa, buzfa* - bukva; *cerasi, cherasy, cheresne, cheresnfa, cheresnafa, cerasorum, cheresnefa* - trešnja; *curtuel, kurtelfa, kurtuelfa, curtuelfa, kyrtulfa* - kruška; *egurfa, egur* - joha; *gemelchenfa* - plodonosni grm; *gertan, gartan, gertanfa, gertean, gyrtean, gertean, gerteani, gertianfa, girtianfa, gertbanfa, gyrtanfa* - grab; *gyofa* - orah; *haas, has, basfa* - lipa; *ibor, iohor* - javor; *korus, keurus* - jasen; *monoroufa, munuroufa, munuroufa* - lješnjak; *nyrfa, nyarfa, nirfa, narfa* - jablan; *scil, scilfa, scyl, zyl, zilfa, scylfa* - brijest; *tul, tulgfa, tulfa* - hrast; *yarfa* - javor

Dvostruki nazivi:

	latinski	slavenski	mađarski
hrast	-----	harast	tul
jabuka	pomum	----	alma
kruška	pirus	----	kurtelfa
orah	nucus	-----	gyofa

Osim specifičnih vrsta drva za ogrjev (hrast, bukva, grab i brijest), spominju se i vrste voćaka poput oraha, kruške, jabuke, trešnje, neke vrste oskoruša te plodonosni grmovi. Zanimljivo je da u proučenim izvorima pisanje imena biljaka nije ujednačeno. Postoji nekoliko načina zapisivanja istog imena, npr. za grab postoji 11 različitih verzija (*gertan, gartan, gertanfa, gertean*). Čest je slučaj da se na ime dodaje riječ *fa* (mađarska riječ za drvo), što olakšava prepoznavanje flore u dokumentu.²⁰

Imena drveća potječu iz latinskog, slavenskog i mađarskog jezika. Nazivi za hrast, klen i javor su slavenskog porijekla, a za jabuku, krušku i orah najčešće se koristi latinska riječ. Također se koriste usporedni nazivi za pojedino drveće. Hrast je, na primjer, dolazio u slavenskom obliku *borast* te u mađarskom *tulfa*. Isto se tako za orah koriste latinski (*nucus*) i mađarski (*gyofa*) oblik imena.

Katkad se čak u istom dokumentu upotrebljavaju različiti nazivi istog drveta, tj. mađarskog i slavenskog porijekla (*tul, barost, tulfa, barast*)²¹, a uobičajeno je da je u istom dokumentu prisutno nekoliko različitih načina pisanja (npr. ...*tul et bykfa... byk et...*).²²

Budući da prevladavaju mađarski nazivi drveća, pretpostavljam da su zapisivači (predstavници Čazmanskog kaptola ili izaslanici ugarsko-hrvatskog kralja) bili većinom ugarskoga podrijetla pa su unosili mađarske riječi u dokumente (npr. »...*sub una arbore, que uulgo scylfa dicitur, circa quam est meta terrea antiqua...*«).²³ Na području Garića,

¹⁹ Marko Kostrenčić, *Lexicon latinitatis medii aevi iugoslaviae*, Zagreb, JAZU, sv. 7., 1978., 1353 - 1354.

²⁰ Laszlo Hadrovics, *Mađarski elementi u srednjovjekovnom latinitetu Hrvatske, Starine* 54 (1969.), 12.

²¹ CD 5, 349., 359.

²² CD 5, 349.

²³ CD 5, 35.

Gračenice i Moslavine nije zabilježen veći broj mađarskog stanovništva, iako bi za neke daljnje pretpostavke trebalo podvrgnuti temeljitoj jezičnoj analizi sve toponime toga kraja.²⁴

Zaključak

Analizom latinskih dokumenata za moslavački kraj od sredine 13. do sredine 14. stoljeća pokazalo se da su u opisu međa pojedinih posjeda šume i drveće gotovo najvažniji, tj. najčešći granični orijentir. U gotovo svakom opisu međa se doticala šume, prolazila pokraj nje, kroz nju, a na međi je stajalo drvo, određene vrste ili veličine, ili je, pak, bilo obilježeno križem.

Najčešće vrste stabala ovog prostora su grab, bukva, hrast, brijest, klen, javor, jasen i joha. Pojavljuju se i lipa, lješnjak, kruška i jabuka te različito grmlje.

U dokumentima se pojedino drveće piše na različite načine, a često je u istoj ispravi navedena mađarska i slavenska varijanta pojedinog drva (najčešće hrasta), dok se, npr., za jabuku koristi usporedno talijanski i mađarski izraz. Često se na riječ - bilo mađarskog ili slavenskog podrijetla - stavlja riječ *fa*, što je mađarska riječ za drvo. Očito je način zapisivanja ovisio o zapisivaču. Budući da se većinom koriste mađarske riječi za pojedine vrste drveća, pretpostavljam da su zapisivači najčešće bili ugarskoga podrijetla.

Srednjovjekovni latinski dokumenti za područje današnje Moslavine pokazali su pravo bogatstvo vrsta i naziva drveća te su dobro uporište za istraživanje različitih procesa promjene okoliša i ekohistorije.

Prilog

»...*Prima meta incipit iuxta terram episcopi a parte occidentali iuxta terram castrensi-
um de Garyg in arbore **egur** crucesignata et meta terrea circumfusa, ubi eciam est alia meta
terrea castrensi-um de Garyg. Inde versus orientem tendit ad duas arbores **tul** crucesignatas.
Inde ad arborem **egur** crucesignatam et meta terrea circumfusa. Inde in valle Farcasvelg ad
duas arbores **tul** et **egurfa** crucesignatas et ad duas metas terreas. Inde exit versus orientem
ad arbores **tul** et **bykfa** crucesignatas metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **tul**
et **bykfa** crucesignatas metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **tul** crucesignatas
metis terreis circumfusas, ubi intrat silvam. Inde ad duas arbores **ihor** et **has** crucesignatas
et metis terreis circumfusas. Inde ad arbores **byk** et **ihor** crucesignatas et metis terreis
circumfusas. Inde ad arborem **tul** et **gyrtean** crucesignatas et metis terreis circumfusas.
Inde ad arborem **tul** crucesignatam. Inde ad arbores **ihor** et **has** crucesignatas et metis
terreis circumfusas versus eandem partem. Inde ad arbores **has** et **byk** crucesignatas et metis*

²⁴ Istog je mišljenja i L. Hadrovics koji navodi da je evidentan veći broj mađarskog stanovništva u istočnoj Slavoniji, ali u zapadnijim krajevima mađarske su riječi ušle u isprave administrativnim putem, tj. ako je zapisivač Mađar, unosio je u ispravu mađarska imena drveća i topografskih formacija; Laszlo Hadrovics, Mađarski elementi u srednjovjekovnom latinitetu Hrvatske, *Starine* 54 (1969.), 7, 8.

terreis circumfusas. Inde ad viam ubi sunt due arbores **ihor** crucesignate et metis terreis circumfuse. Inde ad duas arbores **has** et **ihor** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **ihor** et **byk** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **has** et **gertean** crucesignatas et metis terreis circumfusas versus orientem. Inde ad duas arbores **byk** et **gertean** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **has** et **tul** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **gertean** et **tul** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **byk** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **ihor** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **ihor** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **tul** et **byk** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad viam versus eandem partem ad arbores **has** et **byk** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **tul** et **has** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **horost** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde iterum ad duas arbores **harost** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **has** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **byk** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **has** et **ihor** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **has** et **ihor** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde ad duas arbores **byk** et **tul** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde exit de silva ad arborem **has** et ad duas metas terreas. Inde per unam vallem descendit inferius usque ad arborem **cheresne** metis terreis circumfusam. Inde in eadem valle ad duas arbores **curtuel** et **gertean** crucesignatas et metis terreis circumfusas, ubi cadit in aquam Pribinisych versus orientem et vicinatur terre Bogdani et Elic filiorum Chakan. Inde descendit inferius in eadem aqua versus septemtrionem ad metam terream ubi est meta Elie in arbore **curtuel**. Inde descendit parum ad metam terream inferius, ubi vicinatur terra castrensi ex alia parte aque. Inde per eandem partem ad duas metas terreas. Inde reflcctitur in eadem aqua Pribinisich inter septemtrionem et occidentem iuxta vicinitatem castrorum et veniet ad duas arbores **egur** et **gertean** crucesignatas. Inde ad duas arbores **curtuel** et **tul** crucesignatas. Inde ad duas arbores **tul** et **ryl** crucesignatas tendit aliquantulum versus eandem partem. Inde ad mlacam Gceterna(!) ubi vicinatur terre filiorum Bogdan. Inde versus occidentem in eadem mlaca exit ad duas arbores **tul** et **egur** crucesignatas. Inde ad duas arbores **zyl** et **keurus** crucesignatas. Inde ad duas arbores **zyl** crucesignatas de una radice procreatas. Inde versus eandem (!) partem ad duas arbores **harost** et **keurus** crucesignatas. Inde inter septemtrionem et occidentem ad duas arbores **tul** et **egur** crucesignatas. Inde ad duas arbores **keurus** et **egur** crucesignatas. Inde ad duas arbores **tul** et **alma** crucesignatas, ubi cadit in aquam Chazma et vicinatur terre comitis Rub empticie, ex alia parte terre regis in eadem aqua descendit versus occidentem per magnum spacium usque ad longum pontem ibique relinquit vicinitatem terre regis et vicinatur terre ecclesie, ubi ascendit in longum pontem, que ducit versus Rachcham(!) in cuius longitudine perveniet in unam viam que ducit versus domum Paulini ad duas arbores **tul** et **egur** crucesignatas et metis terreis circumfusas. Inde versus meridiem ad duas arbores **ihor** et **tul** crucesignatas et metis terreis circumfusas in eadem via. Inde ad duas metas terreas in arboribus **gertean** crucesignatis. Inde ad arborem **curtuel** crucesignatam et metas terreas circumfusas iuxta eandem viam. Inde ad duas arbores **tul** et **ihor** crucesignatas et metas

*terreas circumfusas. Inde exit de nemore in eadem via ad duas metas terreas. Inde iuxta silvam sive nemus versus meridiem ad puteum et ad duas metas terreas. Inde ad alium puteum et ad duas metas terreas iuxta eandem silvam. Inde ad duas metas terreas iuxta tercium puteum versus eandem partem. Inde ad duas metas terreas in fine vallis unde fluit rivulus. Inde superius versus occidentem iuxta puteum in montem sibi sunt due mete terree. Inde inter meridiem et occidentem in via ad duas metas terreas. Inde versus eandem partem tendit ad duas metas terreas. Inde ad duas metas terreas. Inde versus meridiem ad duas metas terreas. Inde ad duas metas terreas iuxta puteum inter meridiem et occidentem. Inde versus meridiem ad duas metas terreas. Inde ad duas metas terreas in dumo munorou. Inde ad quatuor metas terreas. Inde ad duas metas terreas. Inde ad duas metas terreas iuxta viam. Inde reflectitur inter meridiem et occidentem ad duas metas terreas. Inde versus eandem partem ad **gertanfa** crucesignatam et metas terreas circumfusas, ubi segregatur de vicinitate terre Pau ini et cadit in aquam Zalatinnyk, unde ascendit in eadem aqua in vicinitate terre ecclesie et terre empticie usque ad metam terream iuxta arborem **gertean**. Inde versus eandem partem superius ascendit in eadem aqua Zalatinnyk et pervenit ad priorem metam et ibidem terminator...²⁵*

Summary

Analyzing some medieval documents from mid 13th to mid 14th century, that cover today's Moslavina region, I have established that, beside water streams, military strongholds and roads, forest and trees were important markings (landmarks) in setting up boundaries of an estate. Trees were marked down in different ways, and several variations of a name existed (Latin, Hungarian and Slavic names). However, Hungarian names were prevailing there, probably due to Hungarian origin of the persons making the annotations.

²⁵ CD 5, 349 - 350.; Primjer opisa međa iz 1256. godine na području komitata Garić. Drveće je označeno masnim slovima.

Ekonomska i ekohistorija

Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic and Environmental History

Volumen IV. / Broj 4
Zagreb - Samobor 2008.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Hrvoje Herceg

Lektura / Language editing:

Aleksandra Slama

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2008.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, Hrvatske gospodarske komore i Koprivničko-križevačke županije